

Regeringens proposition

1983/84: 149

om ändring i utsökningsbalken;

beslutad den 15 mars 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

STEN WICKBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

För närvarande får införsel för underhållsbidrag endast avse bidragsbe-
lopp som har förfallit till betalning tidigast två år före införselmånaden. I
propositionen föreslås att tiden förlängs till tre år i syfte att förbättra
försäkringskassornas möjlighet att återkräva förskotterade underhållsbi-
drag.

Förslag till

Lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 5 § utsökningsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

5 §

Införsel för underhållsbidrag får ej ske utan att bidragsbelopp som får tagas ut enligt andra stycket utestår obetalt eller att gäldenären vid två eller flera tillfällen under de senaste två åren före införselbeslutet har underlåtit att betala i rätt tid och det finns anledning antaga att detta skall upprepas.

Genom införsel får tagas ut endast bidragsbelopp som har förfallit till betalning tidigast två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske.

Införsel får inte äga rum för underhållsbidrag sedan tre år har förfallit från den ursprungliga förfallodagen.

Genom införsel får ej tagas ut annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-03-15

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom.

Föredragande: statsrådet Wickbom

Proposition om ändring i utsökningsbalken

Enligt 5 kap. 8 § giftermålsbalken och 7 kap. 9 § föräldrabalken går rätten att kräva ut ett underhållsbidrag förlorad efter tre år från den ursprungliga förfallodagen. Preskriptionstiden är i princip absolut, dvs. den kan inte avbrytas genom t. ex. en erinran om skulden eller ett indrivningsförsök. Bestämmelserna är indispositiva. De kan alltså inte sättas ur spel genom avtal. De nuvarande reglerna trädde i kraft den 1 juli 1979. Dessförinnan var preskriptionstiden för fordran på underhållsbidrag tio år.

Bl. a. i fall då underhållsbidrag till barn inte betalas har vårdnadshavaren i princip rätt till bidragsförskott enligt lagen (1964: 143) om bidragsförskott. Förskottet utbetalas av försäkringskassan, till vilken den underhållsskyldige sedan har att erlægga bidragen i den mån de svarar mot de förskott som betalas ut. Kostnaderna för bidragsförskott täcks av statsmedel, i den mån ersättningen inte kan tas ut av den underhållsskyldige.

Bestämmelserna om underhållsbidrag och bidragsförskott har nyligen setts över av ensamförälderkommittén (S 1977: 16). Resultatet av översynen har redovisats i betänkandet (SOU 1983: 51) Ensamföräldrarna och deras barn. Betänkandet remissbehandlas f. n.

Av undersökningar som ensamförälderkommittén har gjort framgår bl. a. följande (betänkandet s. 270). Varje år preskriberas betydande belopp inom bidragsförskottssystemet. År 1982 utgjorde beloppet 136 milj. kr., vilket motsvarade cirka 15% av redovisat skuldbelopp. Av de bidragsskyldigas återbetalningar till försäkringskassorna erlades samma år 54% frivilligt. I övriga fall fick exekutiva åtgärder vidtas. Den avgjort effektivaste indrivningsformen var införsel. Av de indrivna beloppen kom 81% in genom införsel, 2% genom utmätning i lön eller egendom och 17% genom utmätning av fordran på överskjutande skatt.

Enligt 15 kap. 5 § andra stycket utsökningsbalken får införsel för under-

hållsbidrag ske endast för sådana bidragsbelopp som har förfallit till betalning tidigast två år före den kalendermånad då införseln skall ske.

Ensamförälderkommittén har beräknat att det vid utgången av första kvartalet år 1983 fanns 164 milj. kr. som inte var införselbara till följd av att införseltiden hade löpt ut. Av detta belopp preskriberades varje månad ungefär 11 milj. kr. (betänkandet s. 271).

Frågan om en förlängning av preskriptionstiden för underhållsbidrag till barn har varit aktuell i riksdagen vid ett par tillfällen under senare år. I motioner till 1981/82 års riksmöte föreslogs sålunda en förlängning av preskriptionstiden i syfte att ge försäkringskassorna ökade möjligheter att återkräva förskottade underhållsbidrag. Motionerna avslogs emellertid av riksdagen med hänvisning bl. a. till att enbart en förlängning av preskriptionstiden knappast skulle ge några påtagligt ökade möjligheter att driva in fordringarna om inte samtidigt införseltiden förlängdes (LU 1981/82: 25). Liknande motioner till 1982/83 års riksmöte avslogs också med åberopande av riksdagens tidigare ställningstagande. Dessutom hänvisades till det arbete som pågick inom ensamförälderkommittén (LU 1982/83: 24). Frågan om en förlängning av preskriptionstiden har återkommit i motioner till innevarande riksmöte (mot. 1983/84: 2090 och 2449).

Ensamförälderkommittén har inte funnit skäl att föreslå någon förlängning av preskriptionstiden för underhållsbidrag. Enligt kommittén är det knappast troligt att enbart en förlängning av preskriptionstiden skulle resultera i några nämnvärt ökade inkomster för staten genom en ökad indrivning av förskottade underhållsbidrag. Däremot skulle administrationskostnaderna för att driva in ytterligare belopp kunna bli avsevärda. Kommittén föreslår dock att införseltiden förlängs från nuvarande två år till tre år.

För egen del anser jag att det är angeläget att förbättra försäkringskassornas möjlighet att återkräva förskottade underhållsbidrag. Nuvarande bestämmelser medför att betydande belopp i praktiken inte kan krävas åter. Med hänsyn bl. a. till vad riksdagen och ensamförälderkommittén har uttalat ställer jag mig dock tveksam till om en förlängning av preskriptionstiden för underhållsbidrag är den lämpligaste lösningen. I vart fall anser jag att remissutfallet på kommitténs betänkande bör avvaktas innan slutlig ställning tas i den frågan.

Frågan om en förlängning av införseltiden har tagits upp vid de överläggningar som regeringen nyligen har hållit med företrädare för de borgerliga riksdagspartierna angående försvarskostnadernas finansiering. Det är angeläget att man för det ändamålet söker åstadkomma besparingar på andra håll. Enligt beräkningar som ensamförälderkommittén har redovisat skulle en förlängning av införseltiden från två till tre år kunna öka det belopp som drivs in genom införsel med 10% eller för år 1982 med cirka 25 milj. kr. Frågan om en förlängning av införseltiden bör därför tas upp redan nu. En förlängning skulle också underlätta kravarbetet hos försäkringskassorna

och samarbetet mellan kassorna och kronofogdemyndigheterna. Någon avgörande nackdel med en sådan förändring kan inte anses föreligga. Jag anser att en förlängning av aktuellt slag bör ske.

Upphävs 15 kap. 5 § andra stycket utsökningsbalken, kommer införseltiden i allmänhet att sammanfalla med preskriptionstiden. I fråga om utländska underhållsbidrag gäller emellertid ofta en längre preskriptionstid. Införseltiden för sådana underhållsbidrag bör inte vara längre än för de svenska. Det behövs alltså fortfarande en bestämmelse i 15 kap. 5 § utsökningsbalken som tar sikte på utländska exekutionstitlar och på sådana svenska exekutionstitlar angående underhållsbidrag där bidraget har fastställts med tillämpning av utländsk rätt. Bestämmelsen bör utformas i nära anslutning till de aktuella preskriptionsbestämmelserna i giftermålsbalken och föräldrabalken.

Jag förordar alltså att 15 kap. 5 § andra stycket utsökningsbalken ges det innehållet att införsel inte får äga rum för underhållsbidrag sedan tre år har förflutit från den ursprungliga förfallodagen. Beträffande förfallodag när underhållsbidrag har fastställts för förfluten tid, se prop. 1978/79: 12 s. 128.

Ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Jag föreslår att ikraftträdandet bestäms till den 1 juli 1984. Jag är emellertid medveten om att nödvändiga ändringar av kravrutinerna hos försäkringskassorna kan medföra att de nya bestämmelserna kan börja tillämpas fullt ut först omkring årsskiftet 1984/85.

Några övergångsbestämmelser torde inte behövas.

Med hänsyn till den aktuella frågans beskaffenhet bör lagrådets hörande kunna underlåtas.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att anta ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändring i utsökningsbalken.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

